

CONTEXT

Deze gespreksfiche is voorzien om eerstelijns werkers te ondersteunen bij het herkennen van mogelijke signalen van mensenhandel of mensensmokkel.

De effectieve beoordeling van mensenhandel of mensensmokkel vergt een secure analyse op niveau van experts. Deze gespreksfiche is dus niet bedoeld om eerstelijns medewerkers te vragen een volledige beoordeling uit te voeren, maar wel om hen te ondersteunen een **mogelijk vermoeden van mensenhandel of mensensmokkel vast te stellen** en op basis daarvan gericht door te verwijzen.

De fiche tracht eerstelijns werkers mogelijke rode vlaggen te helpen identificeren die kunnen wijzen op dwang, misbruik of uitbuiting. Aangezien slachtoffers hun situatie vaak niet spontaan delen, helpt deze checklist om zorgvuldig en trauma-sensitief mogelijke risicofactoren in kaart te brengen.

Wanneer je als eerstelijns medewerker één of meerdere indicatoren vaststelt, is het belangrijk om het dossier **tijdig en discreet door te verwijzen naar IOM**, die instaat voor de **diepgaandere VOT-assessment** en gespecialiseerde ondersteuning biedt voor een vrijwillige, veilige en waardige terugkeer van slachtoffers mensenhandel. Op die manier wordt de persoon zo snel mogelijk beschermd en krijgt hij of zij gespecialiseerde hulp, zowel in geval van verdere opvolging in België als in geval van eventuele keuze voor vrijwillige terugkeer naar land van herkomst. In dat geval ondersteunt IOM bij begeleiding doorheen het hele traject; reisvoorbereiding, documentatie, coördinatie met diensten in het land van herkomst, toeleiding naar re-integratiesteun op maat.

GERICHTE VRAGEN - GESPREKSFICHE

- 1** **Is de persoon onder druk gezet om te werken of diensten te verlenen tegen zijn/haar wil?**
 - Kunt u een situatie beschrijven waarin u iets moest doen terwijl u dat eigenlijk niet wilde?
 - Is er iemand die besliste welk werk u moest doen, zonder dat u daarover kon meebeslissen?
- 2** **Werd de persoon gecontroleerd, bedreigd, mishandeld?**
 - Heeft iemand u duidelijk gemaakt dat er negatieve gevolgen zouden zijn als u niet deed wat zij vroegen?
 - Wordt uw gedrag, beweging of communicatie door iemand anders in de gaten gehouden?
- 3** **Werd het reisdocument of loon ingehouden door iemand anders?**
 - Heeft u uw identiteits- of reisdocumenten in eigen bezit? Zo niet, wie bewaart ze en waarom?
 - Kunt u vrij beschikken over uw loon of houdt iemand anders dit deels of volledig bij?
- 4** **Is de persoon bang voor wraak of de smokkelaars/uitbuiters?**
 - Is er iemand van wie u denkt dat hij/zij u of uw familie iets zou kunnen aandoen als u stopt met werken of hulp zoekt?
 - Heeft iemand ooit bedreigd met deportatie, geweld of andere nadelige gevolgen?
- 5** **Is er sprake van seksuele of economische uitbuiting, dwangarbeid, bedelarij, orgaanhandel, of gedwongen criminaliteit?**
 - Werd u gedwongen activiteiten uit te voeren die illegaal, vernederend of schadelijk voor u waren?
 - Moest u werken in omstandigheden die duidelijk anders waren dan wat u vooraf was verteld?

6 Contact met erkende organisatie (Payoke/PAG-ASA/Sürya)? Statuut slachtoffer mensenhandel/VOT?

- Heeft u eerder contact gehad met hulporganisaties of instanties over uw situatie?
- Bent u geïnformeerd over mogelijkheden voor bescherming of een officieel slachtofferstatuut?

7 Wordt de persoon beperkt in zijn/haar vrijheid?

- Kunt u zelf bepalen wanneer u het huis of de werkplek verlaat?
- Moet u toestemming vragen om te bewegen, telefoneren of afspraken te maken?

8 Heeft de persoon weinig of geen sociaal contact?

- Kunt u vrij contact houden met familie of vrienden via telefoon, internet of bezoeken?
- Is er iemand die bepaalt met wie u wel of niet mag spreken?

9 Is de persoon bang van zijn/haar omgeving?

- Voelt u zich soms niet vrij om over uw situatie te praten omdat u bang bent voor reacties van bepaalde personen?
- Zijn er bepaalde mensen of plaatsen waar u zich onveilig voelt, en waarom?

10 Heeft de persoon gebrek aan vertrouwen in autoriteiten?

- Heeft iemand u verhalen verteld waardoor u denkt dat politie of hulpdiensten u niet zullen helpen?
- Bent u eerder negatief behandeld door autoriteiten in dit of een ander land?

11 Dient de persoon te werken onder extreem slechte werkomstandigheden?

- Moet u werken zonder voldoende rust, eten, bescherming of veiligheid?
- Heeft u gezondheidsklachten gekregen door het werk dat u uitvoert?

12 Heeft de persoon on-site accommodatie?

- Woont u op dezelfde plaats waar u werkt, en kunt u vrij kiezen om elders te verblijven?
- Wie beslist over uw huisvesting en onder welke voorwaarden mag u daar blijven?

13 Krijgt de persoon geen (of amper) verloning?

- Wordt er loon ingehouden voor redenen die u niet begrijpt of waarmee u niet akkoord ging?
- Is uw betaling afhankelijk van onduidelijke afspraken of beloftes die niet worden nagekomen?

14 Wordt de persoon verplicht een schuld af te betalen?

- Heeft iemand u verteld dat u een schuld hebt (reis, huisvesting, materiaal) die u moet terugbetalen door te werken?
- Verhoogt deze schuld voortdurend of is het onduidelijk wanneer die volledig is afbetaald?

15 Zijn er signalen van fysiek of mentaal geweld?

- Heeft iemand u ooit geslagen, vastgehouden, vernederd of geïntimideerd?
- Heeft u last van angst, stress, slapeloosheid of andere klachten door de manier waarop u wordt behandeld?